

muzyka jest integralną częścią liturgii, związana ze słowem i obrzędem czynnie w niej uczestniczy i współtworzy.

Ks. dr Remigiusz Pośpiech (Uniwersytet Opolski) omówił *Formację muzyków kościelnych po Vaticanum II*. Kształcenie muzyczne winno być integralne i oprócz umiejętności praktycznych, obejmować także pogłębioną formację liturgiczną. Referat ks. dr Piotra Tarlińskiego (Uniwersytet Opolski) pt. *Nowe kompozycje do polskich tekstów posoborowych ksiąg liturgicznych* był ostatnim w ramach sympozjum. Prelegent przybliżył bogactwo polskich kompozycji kościelnych, jeszcze nie w pełni wykorzystywanych w praktyce. W nawiązanej dyskusji podjęto m.in. temat formacji muzycznej w seminariach duchownych i zakonnych, która nie wszędzie odznacza się wysokim poziomem.

Na zakończenie bogatego i pracowitego sympozjum w Kamieniu Śląskim głos zabrał dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego ks. prof dr hab. Helmut Sobeczko. Dziękując zebranych za aktywny i twórczy udział w obradach, zaprosił wszystkich na następne sympozjum, które ośrodek opolski pragnie zorganizować w 2001 roku.

Kraków

KS. PRZEMYSŁAW NOWAKOWSKI CM

ks. Stefan Koperek CR

Z KRONIKI INSTYTUTU LITURGICZNEGO W KRAKOWIE

Instytut Liturgiczny w 1998 roku obchodził 30-lecie swego istnienia. Z tej okazji w dniach od 8 do 9 maja 1998 roku zostało zorganizowane sympozjum, które z jednej strony miało upamiętnić tę rocznicę, a z drugiej było wyrazem naukowej, teologiczno-duszpasterskiej zadumy nad niezwykłym wydarzeniem, jakim są niewątpliwie tak liczne beatyfikacje i kanonizacje Polaków i Polek dokonane przez Ojca świętego Jana Pawła II — stąd temat tego dwudniowego spotkania: *Kanonizacje a nowa ewangelizacja*. Oba te momenty sympozjum łączy jeden wspólny element, a jest nim wyrażenie wdzięczności Ojcu świętemu za ten wielki jego dar dla Kościoła w Polsce (i nie tylko), jakim jest wyniesienie do chwały ołtarzy tak wielu Polaków, ale także i za powołanie do istnienia, przed przeszło 30 laty, Instytut Liturgicznego przy ówczesnym Papieskim Wydziale Teologicznym; Instytutu, który w międzyczasie rozbudował swoją strukturę i podejmował wiele naukowych, wydawniczych i duszpasterskich inicjatyw. Do tradycji Instytutu należy między innymi organizowanie sympozjów. Jubileuszowe sympozjum miało miejsce w Centrum Resurrectionis w Krakowie, przy ul. Ks. Stefana Pawlickiego 1.

Obrady otwarł ks. bp prof. dr hab. Wacław Świerzawski, ordynariusz sandomierski i założyciel Instytutu z woli ks. kardynała Karola Wojtyły i dyrektor tegoż Instytutu. W przemówieniu wskazał na genezę tego sympozjum, jak też na główne aspekty podjętego zagadnienia. Pierwszy wykład miał mieć ks. dr Henryk Fros SJ, znany i ceniony znawca hagiografii. Wszyscy bardzo oczekiwali na jego referat pod tytułem *Święci w życiu narodu polskiego*. Niestety, zmarł wcześniej, stąd wykład podjął ks. dr hab. Stanisław Obirek SJ na temat: *Charyzmat założyciela*, ukazując istotę zakonnego charyzmatu i jego rolę w kształtowaniu się życia i apostolatu zakonnych wspólnot na przykładzie św. Benedykta i św. Ignacego Loyoli. Następnie ks. prof. dr hab. Ludwik Grzebień SJ w swoim przedłożeniu ukazał niektóre wątki kultu świętych w diecezji krakowskiej w okresie potrydenckim na podstawie diariusza ks. Jana Wielewickiego SJ (1566-1639). Historyczny aspekt tematyki sympozjum podjął też o. dr Józef Marecki OFMCap., pracownik naukowy PAT, w referacie pod tytułem *Święci polscy w okresie niewoli narodowej*. Spojrzenie prawnoteologiczne na kanonizację umożliwiły słuchaczom kolejne referaty, a mianowicie ks. prof. dr hab. Henryka Misztala (KUL) — *Kanonizacje w oczach kanonisty* i ks. prof. dr hab. Stanisława Czerwika (PAT) — *Polki i Polacy zaliczeni w poczet błogosławionych i świętych przez Ojca Świętego Jana Pawła II w świetle euchologii Mszału Rzymskiego dla diecezji polskich*. Dopelnienie sesji pierwszego dnia stanowił referat prof. dr hab. Jerzego Wyrozumskiego (UJ), który wskazał w swym referacie na szczególne znaczenie kanonizacji św. Jadwigi — nie tylko dla Krakowa i Polski — ale na dziś i jutro Europy — „dla nas i dla przyszłych pokoleń, dla naszego i ich porządku moralnego, bez granic państwowych i narodowych”. O godz. 17.30 w kościele seminaryjnym „Emaus” uczestnicy sympozjum wzięli udział we Mszy świętej koncelebrowanej pod przewodnictwem Biskupa Sandomierskiego.

Drugi dzień obrad rozpoczął wykład prof. dr hab. Andrzeja Borowskiego (UJ) — *Święci w literaturze polskiej*. Perspektywa „z której patrzymy na postaci świętych w literaturze — stwierdził mówca — pozwala nam docenić ich nieprzemijającą aktualność”. Bardzo interesujący i ważny temat podjął w swym referacie ks. dr hab. Kazimierz Panuś (PAT), prezentując *Hagiografie w kaznodziejstwie polskim*. Związek kanonizacji, beatyfikacji z tak dziś istotnym zadaniem Kościoła współczesnego, jakim jest nowa ewangelizacja, przedstawił o. dr Gerard Siwek CSsR (PAT) — *Beatyfikacje i kanonizacje znakiem nowej ewangelizacji*, a wpływ hagiografii na kształtowanie duchowości omówił o. prof. dr hab. Dominik Wider OCD (PAT) w wykładzie pod tytułem *Świadectwo polskich świętych i błogosławionych w aspekcie duchowości*. I raz jeszcze przedstawił problem homilii, tym razem już nie w aspekcie historycznym, ale teologiczno-pastoralnym: Jak mówić o świętych?

Odpowiedź dał w referacie *Homilia hagiograficzna* Biskup i Dyrektor Instytutu Liturgicznego. Sesję popołudniową zamknął przemówieniem rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, ks. prof. dr hab. Adam Kubiś.

Sesja popołudniowa miała miejsce w kościele św. Marka, z którym związana jest geneza i historia Instytutu Liturgicznego. Pierwszy referat pt. *bl. Michał Giedroyc — Patron Instytutu Liturgicznego* wygłosił ks. dr Andrzej Bruzdziński (PAT), w drugim referacie ks. doc. dr hab. Stefan Koperek CR przedstawił: *30 lat istnienia i działalności Instytutu Liturgicznego*. Dziękczynne *Te Deum* za 30 lat istnienia i działalności Instytutu Liturgicznego wyśpiewali uczestnicy sympozjum na zakończenie Mszy świętej koncelebrowanej w kościele św. Marka pod przewodnictwem Jego Eminencji Księdza Kardynała Franciszka Macharskiego Metropolity Krakowskiego, Wielkiego Kanclerza Papieskiej Akademii Teologicznej. Homilię wygłosił ks. prof. dr hab. Stanisław Czerwik, który między innymi postawił w niej kilka pytań, stanowiących swoisty rachunek sumienia, a skierowany do duszpasterzy i wykładowców liturgiki. Pytał zatem kaznodzieja między innymi: „czy oni uczynili wszystko (...), aby skarby odnowionej liturgii zostały przybliżone świeckim wiernym przez wytrwałą, mądrą i cierpliwą mistagogię, przez piękno sprawowania niedzielnej Eucharystii i innych sakramentów?” Homilię zakończył Ksiądz Profesor po łacinie, zwracając się w ostatnim passusie do koncelebrujących biskupów z Litwy. Byli nimi — ks. bp Juozas Tunaitis z diecezji wileńskiej i ks. bp Juozas Žemaitis z diecezji kowieńskiej, którzy wzięli udział w tej liturgii niewątpliwie ze względu na bl. Michała Giedroycia.

Po Mszy świętej pod listem skierowanym do Jego Świątobliwości Ojca świętego Jana Pawła II z wyrazami najgłębszej czci i wdzięczności za polskie beatyfikacje i kanonizacje, zwłaszcza za kanonizację św. Jadwigi Królowej, Fundatorki Wydziału Teologicznego, jak też z racji czterdziestolecia Jego biskupiej posługi i 20-lecia służby Kościołowi na Stolicy św. Piotra, podpisy złożyli: ks. kard. Franciszek Macharski, Metropolita Krakowski; ks. bp Wacław Świerzawski, dyrektor Instytutu Liturgicznego; ks. prof. dr hab. Adam Kubiś, rektor Papieskiej Akademii Teologicznej i ks. doc. dr hab. Stefan Koperek CR, zastępca dyrektora Instytutu Liturgicznego.

SYMPOZJUM: NIEDZIELA W ŻYCIU CHRZEŚCIJAŃSKIM

Kolejne sympozjum odbyło się w dniu 12 lutego 1999 roku w gmachu Sosnowieckiego Seminarium Duchownego.

Sympozjum to poświęcone było problematyce Listu Apostolskiego Ojca świętego Jana Pawła II *Dies Domini*. Stąd tytuł sympozjum: *Niedziela w życiu chrześci-*

jańskim. Mimo ogromnych śniegów, mrozów, kilkadziesiąt osób wzięło w nim udział. Była też między innymi delegacja z Akademii Teologicznej w Warszawie. Otwarcia sympozjum dokonał nowy dyrektor Instytutu — ks. prof. dr hab. Stefan Koperek CR. Słowo wprowadzające wygłosił prorektor Papieskiej Akademii Teologicznej ks. prof. dr hab. Łukasz Kamiński.

Teologię niedzieli w ujęciu listu Ojca świętego Jana Pawła II ukazał ks. prof. dr hab. Stanisław Czerwik. Biblijny aspekt problematyki chrześcijańskiego świętowania przedstawił w swym — jak zwykle interesującym — wykładzie ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel, wskazując na genezę kształtowania się idei niedzielnego świętowania wypoczynku, jakim jest niewątpliwie szabat. Stąd tytuł referatu: *Szabat — zapis biblijny i pietas iudaica*.

Na pytanie, jak świętowano niedziele w starożytności — odpowiedział w swym referacie ks. doc. dr hab. Jan Janicki. A jak wygląda rzeczywistość świętowania niedzieli dziś w Polsce ukazał — odkrywając bolesną prawdę — ks. bp prof. dr hab. Kazimierz Ryczan w referacie pod tytułem *Pastoralno-socjologiczny aspekt świętowania niedzieli*. Po dyskusji zamknięta została sesja przedpołudniowa. Seminarium Sosnowieckie użyło też pełnej gościny referentom i uczestnikom przybyłym spoza Krakowa. Przedpołudniową i popołudniową sesję prowadził ks. dr Wiesław Przyczyna CSsR. Sesja popołudniowa rozpoczęła się od referatu ks. dr Gerarda Siwka CSsR, w którym wskazał on na *Implikacje homiletyczne w Dies Domini*. Drugi referat — *Eucharystia sercem niedzielного świętowania* — wygłosił ks. bp dr Stefan Cichy. Po referacie miała miejsce dyskusja. Brali w niej udział prelegenci, jak i uczestnicy sympozjum, między innymi ks. bp dr Albin Małysiak, ks. dr Józef Waclaw Boguniowski, ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel, ks. doc. dr hab. Jan Janicki i inni.

Na zakończenie sympozjum odczytano i podpisano tekst skierowany do Jego Świątobliwości Ojca świętego Jana Pawła II, wyrażający wdzięczność za list apostołski *Dies Domini*, który był przedmiotem teologiczno-pastoralnej refleksji sympozjum. Wysłano też życzenia ks. biskupowi Waclawowi Świerzawskiemu z racji zbliżającego się jubileuszu 50-lecia kapłaństwa.

STUDIUM HOMILETYCZNE

Również do tradycji studium homiletycznego należy organizowanie różnych sympozjów i tzw. warsztatów homiletycznych. W 1997 roku w dniach od 9 do 11 XI studium to zorganizowało pierwszy ogólnopolski Kongres Ewangelizatorów, w następnym zaś roku sympozjum na temat: *Prawdy wiary w przepowiadaniu* (22-23 X 1998).

Studium to wraz z Podyplomowym Studium Retoryki w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego zorganizowało w dniach 22-23 XI 1999 r. konferencję pt. *Retoryka dziś — teoria i praktyka*. Spotkanie to, tak jak Kongres Ewangelizacyjny, odbyło się w Centrum Resurrectionis, w Krakowie, przy ul. ks. S. Pawlickiego 1.

Referaty wygłaszali: Walery Pisarek, Tadeusz Zgółka, Władysław Chaim, Wiesław Wilk, Teresa Walas, Ewa Pietrzyk-Ziemiewicz, Marek Skwara, Piotr Lewiński, Albert Gorzkowski, Jolanta Antas, Bożena Taras, Monika Rzeszutek, Barbara Sobczak, Michał Rusinek, Zdzisław Grzegorzczak, Kazimierz Panuś, Piotr Urbański, Dorota Zdunkiewicz-Jedynak, Elżbieta Kucharska, Kazimierz Ożóg, Elżbieta Laskowska, Andrzej Ziemiewicz, Renata Przybylska, Mirosława Mycarska, Dariusz Andrian, Grażyna Hebrajska, Jadwiga Kowalikowa, Barbara Bogolebska, Edmund Kotarski, Jadwiga Lizak, Jacek Wasilewski, Grzegorz Kubski, Ewa Krawiecka, Edyta Bugaj, Małgorzata Nowak, Agnieszka Sieradzka-Mruk, Andrzej Drogula, Antonina Lubaczewska, Jadwiga Litwin, Mirosława Amoel-Rudolf, Józef Tarnowski, Joanna Hobet, Ewa Rychter, Bogumiła Fiołek-Lubczyńska, Mieczysław Basaj, Jakub Lichański, Janina Lubocka, Halina Zgółkowa, Jerzy Chmiel i Bożena Matuszczyk.

Jak widać, imponująca była liczba prelegentów tego sympozjum, ale też i bogaty wachlarz tematyki. Tematy dotyczyły i retoryki i homiletyki i wzajemnych powiązań. Oto niektóre tematy referatów: *Czy retoryka klasyczna jest ponadczasowa?* (P. Lewiński); *Retoryka w świadomości współczesnych Polaków* (M. Rzeszutek, P. Sobczak); *Między docere i delectare — exemplum w służbie kaznodziejstwa* (K. Panuś); *Retoryka emocji we współczesnych kazaniach* (P. Urbański); *W poszukiwaniu gatunków współczesnej wypowiedzi publicznej* (R. Przybylska); *Metatekst w kazaniach dla dzieci* (A. Sieradzka-Mruk); *Lingwistyczne aspekty kształcenia retorycznego* (J. Labocka); *Retoryka a Biblia* (J. Chmiel).

Studium retoryki ma też w swojej serii „Redemptoris Missio” pod redakcją ks. dra Gerarda Siwka kilkanaście pozycji.

WYKŁAD GOŚCINNY PROF. DR IRMGARD PAHL

Kolejnym godnym uwagi wydarzeniem w życiu Instytutu był gościnny wykład, który wygłosiła prof. dr Irmgard Pahl z Katolickiego Uniwersytetu w Bochum. Temat wykładu *Die Osternacht — Mutter aller Vigilien*. Miał on miejsce w Instytucie Liturgicznym przy ul. Szujskiego 4 w dniu 30 IV 1999 roku. Wykładu słuchali licznie przybyli alumni i studenci PAT-u. Po prelekcji przemówił prorektor PAT ks. doc. dr hab. Jerzy Chmiel. Wykład prof. Pahl wygłosiła w języku niemieck-

kim, uczestnikom zaś przygotowano broszurę z polskim przekładem. Dyskusję podtrzymały i ożywiały wypowiedzi ks. doc. Jerzego Chmiela, ks. dr Mariana Zielnioka, ks. dr. hab. Jana Janickiego oraz wielu innych. Po swym wystąpieniu i tradycyjnym wpisie do kroniki prof. Pahl udała się do Biblioteki i Archiwum Instytutu Liturgicznego. Szczególne wyrazy wdzięczności należą się tutaj siostrom sekretarkom — s. Annie Hyszko CHR i s. Katarzynie Dziedzic CHR za trud włożony w przygotowanie zaproszeń, dekoracje sali, jak też i p. dr Stanisławie Postawie za przygotowanie miłego przyjęcia w sali konferencyjnej Instytutu Liturgicznego oraz za oprowadzenie prof. Pahl po Bibliotece i Archiwum Instytutu Liturgicznego.

Profesor spędziła kilka dni w Krakowie, zwiedzając m. in. zabytki starego Krakowa, Mogiły. Poznała też wybrane przykłady współczesnej architektury sakralnej. Nadto była w Kalwarii Zebrzydowskiej, Wadowicach, Tyńcu oraz na krótkim odpoczynku w Parku Ojcowskim. Podróżom tym towarzyszyli m. in. ks. dr Marian Zielniok, ks. adiunkt dr Stanisław Szczepaniec oraz asystenci — ks. dr Przemysław Nowakowski i ks. dr Szymon Fedorowicz.

Wykład prof. Pahl w Instytucie to jedno z kolejnych ogniw wieloletniej już współpracy i przyjaźni między Katolickim Uniwersytem w Bochum a Papieską Akademią Teologiczną. W czerwcu w Bochum doktorat honoris causa otrzymał ks. prof. dr hab. Adam Kubiś, były rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

NOWY PRZEWODNICZĄCY KOŁA WYKŁADOWCÓW LITURGIKI

Kolejne już zebranie Koła miało miejsce w dniu 24 IV 1998. Przez długi czas przewodniczącym Koła był ks. dr Stefan Cichy z Katowic. Koło włączało się w wiele spraw dotyczących Instytutu, m. in. jego członkowie opracowali cztery podręczniki liturgiki z serii „Mysterium Christi”. W dniu 12 IX 1998 dotychczasowy przewodniczący Koła został biskupem pomocniczym w metropolii katowickiej. Z racji nowych zadań ks. bp Stefan Cichy poprosił o wybór nowego przewodniczącego. Został nim ks. dr Bolesław Margański z Tarnowa, zaś jego zastępcą ks. dr hab. Jan Janicki. Księdzu Biskupowi wszyscy zebrani na tym spotkaniu wykładowcy liturgii podziękowali za ożywianie działalności Koła oraz za bezinteresowny i ofiarny trud prowadzenia Koła Liturgicznego.

ZAKOŃCZENIE ROKU AKADEMICKIEGO W INSTYTUCIE LITURGICZNYM

W ubiegłym roku odbyło się ono w łączności ze Studium Retoryki UJ i Studium Homiletyki PAT. Studium Homiletyki od kilku lat czynnie współpracuje ze Studium Retoryki w Instytucie Filologii Polskiej na Wydziale Filologicznym UJ.

Najprzód uczestniczono we Mszy świętej koncelebrowanej w kościele św. Marka, której przewodniczył ks. mgr Franciszek Motyka, dyrektor administracyjny PAT. Koncelebrowali m. in. ks. dr Józef Nowobilski, kierownik Sekcji Sztuki Kościelnej i ks. dr Józef Morawa, sekretarz rektoratu PAT. Wszyscy trzej obchodzą w tym roku jubileusz 25-lecia kapłaństwa. Homilię wygłosił o. dr Wiesław Przyczyzna CSSR, zastępca dyrektora Instytutu Liturgicznego.

Po Mszy świętej w sali Instytutu Liturgicznego przy ul. Szujskiego 4 odbyło się uroczyste spotkanie wykładowców i studentów.

Sekcja Muzyki, którą kierował w tym roku o. prof. dr hab. Tadeusz Dąbek OSB zaprezentowała się przez śpiewy wykonane przez chór *Psalmodia* Papieskiej Akademii Teologicznej, którego członkami są studenci Instytutu Liturgicznego. Utwory wykonano pod dyktando mgra Włodzimierza Siedlika. Sekcja Sztuki, jak to było już od lat w zwyczaju zaproponowanym przez ks. dra Mariana Zielnioka, długoletniego jej kierownika zorganizowała wystawę prac studentów. W czasie tej zakończonej sesji wręczone zostały dyplomy absolwentom tak Studium Retoryki jak i Studium Homiletyki. Z radością należy odnotować, iż w tym spotkaniu ze strony Uniwersytetu Jagiellońskiego wzięli udział prof. dr hab. Jan Michalik — dziekan Wydziału Filologicznego, prof. dr hab. Halina Kurek — prodziekan tegoż Wydziału, prof. dr hab. Andrzej Borowski — dyrektor Instytutu Filologii Polskiej i wicedyrektor Instytutu dr hab. Janina Lobočka oraz dr Renata Przybylska — kierownik Szkoły Retoryki. Jest to znak, iż taka współpraca jest nie tylko możliwa, ale może realizować się w atmosferze wzajemnej życzliwości i szacunku.

Gdy chodzi o studium licencjacko—doktoranckie, to licencjat otrzymali w tym roku: o. Paweł Odyńsz z Sankt Petersburga, Margarita Iwaniszyna, ks. Stanisław Bedrowski (Austria — Schneegattern).

EGZAMINY WSTĘPNE

W czerwcu 1999 r. miały miejsce egzaminy wstępne na Sekcję Muzyki i Sztuki. Zgłoszonych na Sekcję Muzyki było 25 osób, przyjęto zaś 21 i 3 wolnych słuchaczy. Na Sekcję Sztuki zgłosiło się 46 osób, a przyjęto 25 i 6 wolnych słuchaczy.

Z racji zakonnych potrzeb i planów wraz z końcem roku akademickiego zakończyły swą pracę w Instytucie Liturgicznym siostry sekretarki — s. Anna i s. Katarzyna ze Zgromadzenia Sióstr św. Jadwigi Królowej. Pragnę tu odnotować słowa wdzięczności i uznania za ich rzetelną, pełną zaangażowania pracę, za ich troskę o sprawy Instytutu. Obowiązki sekretarki od września przyjęła mgr Małgorzata Szewczyk.

JUBILEUSZ ZAŁOŹYCIELA INSTYTUTU LITURGICZNEGO

W dniu 9 XII 1999 roku o godz. 12³⁰, w kościele św. Marka Ewangelisty w Krakowie, ks. bp Wacław Świerzawski, założyciel Instytutu Liturgicznego i przez 30 lat dyrektor tegoż Instytutu, obchodził jubileusz pięćdziesięciolecia kapłaństwa. We Mszy św. dziękczynnej, której przewodniczył dostojny Jubilat, współkoncelebrowali księża będący w zarządzie Instytutu jak też księża studenci i absolwenci Instytutu. Kazanie wygłosił ks. bp dr Stefan Cichy. Śpiew wykonał chór *Psalmodia* pod dyr. mgra Włodzimierza Siedlika. Do Mszy św. służyli uczestnicy seminarium liturgiki. Przedstawiciel seminarium liturgiki i przedstawicielka Sekcji Sztuki Liturgicznej skierowali po Mszy św. do ks. bp. Wacława Świerzawskiego słowa wdzięczności i życzeń.

PLANY

Studium retoryki organizuje w dniach 30-31 III 2000 r, w Centrum Resurrectionis III. Warsztaty Homiletyczne. Prowadzi je profesor homiletyki z Tübingen — M. Josuttis.

W dniu 15 V 2000 r. Instytut Liturgiczny organizuje Sympozjum na temat nabożeństw ludowych. Materiały z sympozjów dotyczących *Kanonizacji i nowej ewangelizacji*, jak też na temat *Świętowania niedzieli* obecnie są w druku.

Kraków

KS. STEFAN KOPEREK CR